

KARIŠKIŲ ŽODIS

Leidžiamas Krašto Apsaugos Ministerijos Literatūros skyriaus

Kaina: 3 mėn. 10 auks., 6 mėn. 20 auks.
12 mėn. 85 auks. Atskiri numeriai 80 skat.

Eina vieną sykį i savaitę.

Adresas: Krašto Apsaugos Ministerijos
Literatūros skyrius (Oedimino g-vė Nr. 19).

Nr. 16 (48)

Kaunas, 1920 m. balandžio mėn. 14 diena

II metai

Šiandien pirma didelės lietuvių Tautos šventės diena: pirma rinkimų diena i Lietuvos Steigiamąjį Seimą!

Vyriausio Kariuomenės Vado pasveikinimas.

Garbingoji Lietuvos Armija!

Artinantis antroms mūsų laisvės Velykoms sveikinu Tave ir linkiu tolimesnės kloties ir pasisekimo.

Drąsiai ženk pirmyn! Lai garbingų ainių vėlės laimina Tavo erškėčių kelią ir Tavo Krauju bei ištvirme praskina visiems amžiams mūsų kraštui visišką laisvę ir nepriklausomybę.

Lai per nepabaigtus amžius visuose Kraštuose skamba Lietuvos vardas.

Vyriausias Kariuomenės Vadas pasirašė: Gener. ŽUKAUSKAS.
L. e. p. Gener. Štabo Viršininko Generolas - leiten. NASTOPKA.

Karininkams žodis!

Lietuvos valstybė siekia savo žmonių laimės. Tai laimei ginti įkūrė armiją. Militaristai skelbė ir skelbia, kad svarbiausias armijos pašyrimas—karas. Suprantama: kapitalistai laimę mato kapitale, o kapitalas nerimsta, auga, plečias — reikia jam kelią ginklais skinti. Mes, lietuviai, savajai armijai statom taikos ramumo obalsį. Bet priešai mus puola. Ir čia mes skelbiam armijai aiškų uždavinį — apginti savo žemę, kitaip sakan, skelbiame karui karą. Tai mūsų tikslas. Tą tikslą mes pasieksime ir ramiai gyvensime, jei turė-

sime savo rankose jėgą, kuri greitai ir energingai mokėtų priešus atblokšti. Reiškia, ją reikia prirengti, specializuoti taip, kad ji kiekvieną uždavinį mokėtų atlikti. Tam reikalui reikia išmokti nugalėti gamtą, techniką, reikia priešą, kaip save, pažinti.

Iš šių dėsnių išeidami, kviečiame tvirtesnius teorijoje, prityrusius praktikoj karininkus i specialės literatūros,—mūsų mokytojus,—darbą. Rašykite straipsnius—juos „Kariškių Zody“ spausdinsime, rašykit didelius velkalus—juos Literatūros Skyrius išleis. Mums tuom tarpu rūpi: 1) strategija, 2) taktika, 3) artilerija, 4) pagalbinės kariuomenės literatūra, 5) karinė administracija, 6) karinė teisė, 7) higiena, 8) sportas, 9) mokymas: a) specialis, b) kultūros - švietimo, 10) karinė istorija, 11) istorija šių laikų kampanijų, 12) tirinėjimai mūsų teritorijos, kaip karo objekto: a) strateginiai, b) ekonominiai, c) istoriniai, d) disliokacija, e) komunikacija ir tt., 13) kariuomenės sistema ir jos valdymas, 14) svetimųjų armijų apžvalga, 15) momento gimdomi dalykai...

Štai tie mokslai ir klausimai, kuriuos mes nuolat turime sekti, gyildenti. Praeitis duoda teoriją (literatūrą), einamasis gyvenimas—praktiką. Šiuodu dalyku reikia taikyti, tą literatūros darbą dirbant. Specializuokim kariuomenę, kuri tinkamai galėtų visos valstybės laimę ginti.

„K. Ž.“ Redakcija.

Kero apžvalga.

Kovo 29 d. — balandžio 12 d.

Santykiai su lenkais. Kovo 26 d. lenkai pranešė, kad Kalkūnų—Turmonto ruožte jie atsitrauks i liniją, kur jie stovėjo prieš kovo 13 d., t. y. prieš puo-

limą. Ligi kovo 29 d. lenkai iš tikrųjų atsitraukė į liniją: Kalkūnų dvaras—Kekliškiai—Grauveliai—Vlakiškiai—Mešauniškiai—Bokanai—Raudonas Kalnas—Škatiškiai—Garoviai—Podlipnikai—Ruša—Kampuočiai—Turmontas—Bortkiškiai—Peteriškiai. Tokiu būdu visgi jie pasiliko sau kaimus: Škatiškiai, Goroviai, Podlipnikai, Puša, kurie prieš lenkų puolimą buvo mūsų pusėje demarkacijos linijos, matyt vadovaudamies tuom, kad šie punktai stovi ant aukštumų ir todėl pateikia geras vietas sekimui kariuomenės judėjimo. Iš mūnėtų kaimų gerai matosi plentas nuo Ežerėnų link Daugpilio, taipogi ir gelžkelio linija Turmontas—Kalkūnai. Pasilikdami minėtuose kaimuose, lenkai sudaro dar tokią padėtį, kad lenkų kariuomenės dalys smailiu kampu įsikiša į mūsų kariuomenės dalių išdėstymą.

Kovo m. pabaigoje lenkai pamainė stovėjusį Kalkūnų—Turmonto ruožte 6 pėst. pulką atvykusiu iš Polocko 29 pėst. pulku. Taipogi pamainomi ir kiti 1-os legionų divizijos pulkai.

Generolas Šeptickis su fronto štabu iš Vilniaus išsikėlė. Dabar Vilniuje randasi 7 armijos štabas, kurion įeina 10 pėst. divizija ir 2 Lietuvių—Baltgudžių divizija. Bendras skaičius stovinčios prieš mus lenkų armijos siekia ligi 15 tūkstančių žmonių su beveik tokia pat atsarga Vilniuje.

Pagal demarkacijos linijos įvyko šie nuotikiai:

Balandžio 4 d. lenkai puolė mūsų sargybas Gurbiškių ir Kareivinčių kaimuose apie Butrimonis. Užpuolimas atremtas be nuostolių.

Balandžio 6 d. lenkai skaičiuje 110 žmonių su kulkosvaidžiais puolė mūsų užtvary Pakalnės miestely ir Žibėčių kaime. Užpuolimas sėkmingai atremtas. Lenkai neteko užmuštais 1 karininko ir 1 kareivio.

Tą pačią dieną lenkai skaičiuje 30 žmonių puolė Pikelėnų kaimą tarp Jezno ir Stakliškio ir užėmė jį.

Balandžio 7 d. lenkai apšaudė iš 4 kulkosvaidžių Geibėnų kaimą į vakarus nuo Vievės. Šaudymas tęsėsi apie 3 val.; nuostolių nepadarė.

Bolševikų frontas. Į rytus nuo Pytalovo ir į pietus nuo Osvejos ežero kovos vietinio pobūdžio dėl kaimų.

Bolševikai puola lenkus Žlobino—Mozyrius ir Orruč—Koresten ruožtu ir išilgai gelžkelio Berdičev—Šepetovka. Lenkai kai kuriose vietose atsitraukė 10—20 kilometrų. Kamenec-Podolsko rajone kovos eina 10—20 verstų į pietus nuo miesto.

Kaukazo kryptimi bolševikai paėmė Novorosijską ir Geledžikus ir išėjo į Juodųjų jurių pakrantį bare apie 30 varstų į pietus nuo Geledžikų. Taip pat paėmė Vladikaukazą.

Užsimezga Bolševikų taikos derybos su Lietuva, Lenkija, Latvija ir Suomija.

Vyr. Ltn. Urbaitis.

Lietuvos taikai su Rusija artinantis.

Kaip jau yra žinoma, Lietuvos užs. reik. ministeris, remdamasis tuo, kad Lietuvoje jau seniai nebėra nei vieno Rusų kareivio, priėmė Rusų bolševikų valdžios pasiūlymą pradėti taikos derybas. Svarbiausia taikos sąlyga iš mūsų pusės statoma: Lietuvos nepriklausomybės pripažinimas etnologinėse sienose t. y. tame žemės plote, kur gyvena lietuvių kilmės žmonės, nors jie šių laikų jau būtų ir užmiršę savo tėvų kalbos.

Bolševikų vyriausybė savo dviejuose atsakymuose į Lietuvos vyriausybės pasiūlymą pareiškė sutinkanti pripažinti Lietuvą nepriklausoma valstybe etnologinėse sienose ir pradėti taikos derybas.

Tuo būdu Lietuvos taika su Rusija virto mūsų politinio gyvenimo dienos klausimu ir netrukus galima tikėtis prasidėsiant taikos derybos.

Kad Lietuvai reikalinga taika, — apie tai niekas iš lietuvių ir neabejoja. Lietuvos visuomenė jau senai laukė iš mūsų Laikinosios Vyriausybės griežto žingsnio taikos reikale, tačiau politikos sąlygos neleido tai daryti. Užtat ir suprantama tas pritarimas, kuriuo pasitiko mūsų spauda bei visuomenė taikos pasiūlymą rusams.

Ir ištiesų: juk ne amžinai gi mums kariauti! Svarbiausias mūsų kariavimo tikslas buvo apginti Lietuvos nepriklausomybę. Tą uždavinį Lietuvos Kariuomenė atliko didžiu atsidavimu bei narsumu išvadydama bolševikus už Dauguvos. Ir kadangi dabar rusai pasižada daugiau nesikėsinti ant Lietuvos nepriklausomybės, tai ir atsirado reikalo bei galimybės eiti prie taikaus kaimyninio sugyvenimo su rusais.

Iš naujai prisikėlusių mažųjų valstybių Lietuvai, berods, daugiausia prisėjo kentėti dėliai karo smūgių. Jau greitai sukaks šešeta metų, kaip mūsų tėvyne blaško karo audros: išpradžių baisingos vokiečių-rusų kovos, paskui žiauri vokiečių okupacija, vėliau bolševikų užplūdimas, ir galop bermontininkų plėšimai bei lenkų skverbimasis Lietuvon.

Per tuos šešis žudynių metus Lietuvai yra išplėsta begalės turto, daugybė gyventojų pateko į vargą, be pastogės liko, žymiai nupuolė žmonių dora, menkai tebuvo galima varyti tautos auklėjimo, žmonių švietimo darbas. Dabar jau atėjo metas pradėti gydyti tos skaudžios kūno ir dvasios žaizdos, kurių padarė Lietuvai žiaurusis karas. O tai bus galima daryti tik įvykus taikai, tik nutilus ginklų žvangėjimui. Iš čia tat aišku kiek svarbu yra Lietuvai žengti prie garbingos taikos su kaimynais ir, pirmoj eilėj, su Rusais, kadangi besitaikant su Rusais bus tiesioginiai paliesta ir mūsų byla su lenkais — ir ta byla, žinoma, turės žymiai paaiškėti.

Darant taiką su Rusija Lietuvai yra svarbu išsiderėti kuodaugiausia patogių, tinkamų sąlygų Lietuvos ekonominio (ūkio) bei kultūrinio (dvasinio) gyvenimo plėtojimuisi. Nes taika juk daroma ne metams — kitiems, o ištisiems gal dešimtmečiams ir, nepasirūpinus savo laike išsiderėti naudingų bei galimų sąlygų, paskui valstybei tektų daug nuostolio nešti ir būtų apsunkinamas žmonių gyvenimas bei atimama jiems galimybė siekti gerovės, susikurti malonų, laimingesnį gyvenimą.

Pirmiausia reikalinga pasirūpinti taip nustatyti valstybės rubežiai ir jie apsaugot, kad reikalingos Lietuvai prekės ir maistas neplauktų kontrabandos, šmugelio keliu į kaimynes valstybes, nes tai mūsų valstybei neduotų jokios naudos ir gyventojus stumtų į vargą dėliai maisto ir prekių pabrangimo. Užtat svarbu, kad valstybės rubežiai turėtų, kiek galint daugiau prigimties užtvary (kliūčių), pav. upių, kad lengviau sekėtų kovot su šmugliavimu.

Toliau, Lietuva yra kelias iš Vokietijos į Rusiją. Vokietija ir Rusija, kaip žinoma, viena be kitos negalės gyventi, nes ko vienai stinga, to antra perapsčiai turi (Vokiečiai—išdirbinių, mašinų, o Rusai—žaliosios medžiagos) ir juodvi todėl keisis savo prekėmis. Lietuva yra vienintelis arčiausias tiltas, kuriuo eis vokiečių-rusų prekyba. Už prekių pervežimo leidimą Lietuvos valstybė gali turėti labai daug pelno. Spėjama, kad Lietuva tuo pelnu galėtų išlaikyti visą savo kariuomenę. Taigi, kad nenustojus to lengvo ir svarbaus pelno šaltinio, Lietuvai būtinai yra reikalinga turėti betarpinė sieną su Rusija, t. y. kad tarp Lietuvos ir Rusijos neįsikisėtų kyllių kitos kurios valstybės (lenkų) žemės. O tokio nepageidaujamo lenkų kyllio bus galima išvengti tik sugrąžinus Lietuvai senuosius jos

miestus Vilnių ir Gardiną su apylinkėmis. Ir tai, reikia tikėtis, bus padaryta, kadangi tudviejų kraštų gyventojai kilimu, būdu, papročiais yra tikri lietuviai, tik pastaraisiais dešimtmečiais užmetusieji savo tėvų kalbą, o rusai, kaip jau yra žinoma, sutinka pripažinti Lietuvą tame plote, kur gyventojai kilimu lietuviai. Tat ir dėl Vilniaus ginčų su rusais negalės būti.

Rusai turės atlyginti tuos nuostolius, kurių padarė Lietuvai kovų su vokiečiais metu ir laike bolševikų užplūdimo.

Lietuvai turi būti gražinta ne tik tai, ką rusai išvežė Didžiojo karo metu laike evakuacijos (mašinas, varpus ir k.), bet lygiai ir tuos mokslo ir kultūros įstaigas bei turtus, kuriuos rusai išvežė iš Lietuvos po pirmojo ir antrojo lenkmečio. Tarpe tų gražintinų dalykų ypač pažymėtini: buvusio Vilniaus universito turtas, įvairūs muzėjai, bibliotekos (skaityklos), istoriniai dokumentai („Lietuviškas Archyvas“) ir t. t.

Be to, rusų caro valdžia, numalšinus antrąjį lenkmetį, gana daug Lietuvos gyventojų, dalyvavusių sukilime, ištrėmė iš Lietuvos Sibirą, o jų žemes atėmė ir išdalino burliokams. Žlugus Lietuvoje rusų viešpatavimui, toji nuoskauda turėtų dabar būti atitaisyta, t. y. buvusiems Lietuvos gyventojams — „poselencams“ reikia duoti teisės ir galimybės grįžti į Lietuvą ir gražinti jiems atimtąsias žemes bei ūkius. O apgyvendintuosius Lietuvoje burliokus privalo atsiimti rusai atgal ir aprūpinti jų būtį. Šis reikalas irgi turės būti sprendžiamas būsimosiose taikos derybose su rusais-bolševikais, nes jie būdami tikraisiais Rusijos valdovais bei caro valdžios įpėdiniais yra atsakomingi ne vien už savo darbus, bet lygiai ir už seniau buvusios rusų valdžios padarytas nuoskaudas pavergtosioms tautoms.

Taip pat mums svarbią reikšmę turi rubežius su lenkais. Kadangi tuotarpu nenumatoma, kad Lenkijoje greit nūstotų ginklai žvangėję ir savo kaimynams grėšę, tai reikalinga sudaryti tokias sienas su Lenkija, kurios karo žvilgsniu (strategijos) mums būtų naudingos, taip sakant padėtų mums mūsų kraštą nuo lenkų ginti. Rusai gali padėti mums tokias sienas sudaryti, ačiu savo padėčiai ir todėl, kad dar nėra užbaigta rusų valstybės reikalai, taigi jų žodis dėl buvusios Rusijos valstybės ploto, vis dar turi reikšmės.

Tai čia nurodėme svarbiausias ir, taip sakant, grynai (specifiškai) „lietuviškas“ taikos sąlygas. Kitos taikos sąlygos yra tokios, kurios visuomet, taiką sudarant, iškeliamos: belaisvių pasikeitimas, ginkluotos pajėgos parubežį laikymas ir t. t.

Taika su bolševikais mūsų valstybės gyvenime turės taip svarbią reikšmę, kad mes dar nekartą prie to klausimo turėsime sugrįžti.

K.

Iš Kultūros ir Švietimo darbuotės.

(Tasa).

Kauno komendantūros miesto kuopa. Švietimo darbas pradėtas neseniai. Nėnant kam tojo darbo palaikyti, jisai negali plačiai išsiplėsti. Kita priežastis ta, kad ši dalis yra sulyginamai maža, taigi joje plačiai švietimo darbas negali būti varomas. Tą patį galima pasakyti apie visas mažesnes dalis. Bet vis tik yra daug dirbama. Yra įsteigta kareivių mokykla, kurioj mokoma skaityti ir rašyti, turima knygynas, išrašomi laikraščiai, įtaisyta žaislų: šachmatų, šaškių ir kitų. Kareiviai noriai prie švietimo darbo dedasi. Daugiausia ta darba atlieka patys kareiviai.

Kauno komendantūros nerikiuotės kuopa. Čia taip pat varomas švietimo darbas. Kareiviai iš savo algos sumetė aukų, už kurias įtaisyta nedidelis knygynėlis. Į kuopą pareina laikraščių. Gan dažnai daromi pasikalbėjimai apie švietimo darbą, skaitomi laikraščiai ir knygutės tiems kareiviams, kurie nemoka skaityti. Už surinktų aukų dalį manoma pirkti rašomųjų dalykų ir įsteigti mokyklą. Tas darbas bus atliktas, kada kuopa persikelis į kitą patogesnę būstą.

Aviacijos dalis. Čia švietimo darbas eina sunkiau. Specialistai turi daugiau darbo ir nelabai yra laiko švietimo reikalams. Nežiūrint kliūčių, vis tik šis tas yra dirbama. Įsteigtas kareivių knygynėlis ir skaitykla, į kurią siunčiama visokių laikraščių. Ruošiama kareivių mokykla. Rengiamos paskaitos ir manoma tam darbui kvieisti daugiau žmonių. Ūpas kareivių geras, švietimo darbo imasi gana noriai.

Raitelių pulkas. Viena labiausiai atsilikusių švietimo dalių reikia skaityti Raitelių pulkas. Nors jisai stovi arti centro ir darbai sąlygos patogios, bet kaž kodėl iki šiam laikui tenai nieko nėra padaryta. Keno kaltė? Švietimo darbas buvo kiek pradėtas pirmiau, atskirai viename eskadronė; buvo kareiviai mokoma skaityti, rašyti, bet ir tas darbas liko užmestas. Kaip praneša, daugelis net iš karininkų tik neseniai sužinoję, kad yra paskirtas kariškis, kuris rūpinasi švietimo reikalais. Kultūros ir Švietimo Sekcijos iniciatyva šiame pulke buvo surengtos dvi paskaitos: kapit. Rusecko „Iš Lietuvos atgijimo istorijos“ ir kapit. Natkevičiaus „Kalbos reikšmė mūsų gyvenime“.

1-as atsargos batalionas. Šio bataliono švietimo darbas dėl karo aplinkybių sunkesnis. Stovintios vietos dalys dauguma užimtos sargyba ir kitais darbais. Iškarto čia buvo norima plačiai varyti darbas, bet užmanymai neišpildyti. Lėšų stoka ir kitos aplinkybės neleido tai padaryti. Jau seniau yra įsteigta kareivių knygynėlis, kar. kap. rūpesniu. Be to suorganizuota kareivių mokykla, įsigyta rankvedžių, sukviesta mokytojai, bet darbas dar nepradėtas. Ateity manoma greitu laiku pradėti dirbti mokykloje ir rengti paskaitų.

Auto-batalionas. Ši dalis irgi visiškai atsilikusi švietimo darbe. Nors stovi prie centro, bet jokių žinių, jokių santykių su Kultūros ir Švietimo Sekcija nepalaiko. Kodėl taip yra? Tai galima aiškinti stebėtinu apsišėkimu.

D. L. K. Gedimino pulke daromos paskaitos, darbuojasi mokyklos, steigiami knygynėliai, kariškių ūpas tuo žvilgsniu pakilęs. Paskutiniu laiku padarytos paskaitos: 1) Lietuvos sienos ekonomijos, etnografijos ir kitais žvilgsniais ir 2) Steigiamojo Seimo rinkimų technika.

Yra žinių, kad kitose dalyse švietimo darbas taip gi varomas, bet pakol platesnių žinių negauta. Kada bus — visuomenei jas suteiksim.

Švietimo darbas pradėtas sunkiomis aplinkybėmis. Tik darbininkų ir ypač lėšų stoka neduoda galios tinkamai darbą varyti. Kai kuriose vietose, kaip Panevėžy, Šiauliuos vietos piliečių organizacijos padėjo suorganizuoti švietimo darbą. Tą pavyzdį turėtų pasekti visos draugijos, kurios rūpinasi švietimo reikalais ir užmezgusios ryšių su vietos Kultūros ir Švietimo komisijomis, padėtų joms atlikti taip sunkų ir svarbų darbą.

Kar. A — is.

Politika kariškių tarpe.

Nors dar nesenai sugrįžau į Lietuvą, prasibastęs po įvairias šalis bei valstybes 15 metų, visgi aš jau šiek tiek pažinojau Lietuvos dabartinę padėtį ir jos valdžią, kasdieną susidurdamas su įvairiais valdininkais. Aš pats, nors esu kariškis ir per karą tarnavęs Anglų armijoje, bet esu apsipažinęs ir su politika įvairiose valstybėse ir jos verte, man rodosi, žinau.

Lietuvos armija greitomis buvo surinkta apginti šalį nuo priešų. Bet Lietuvoje pasiliko dar daugybė vidujinių priešų, su kuriais visą laiką ir prisielina kovoti. Kas blogiausia, kad tie visi priešai, kurie yra daug biauresni už pašalinius, kaip tik tyčia skverbiasi į valstybės įstaigas ir ypač į mūsų jauną armiją, kad pasėti jos tarpe mirties politiką ir suardyti jos dar naują ir gerai nesutvarkytą organizaciją. Minėtieji priešai ne kartą stengiasi įnešti į mūsų armiją politiką, kurios ten visai neturi būti. Toji politika yra pragaištinga mūsų jaunai valstybei, pragaištinga jau vien dėl to, kad ji yra sugalvota laisvos ir nepriklausomos Lietuvos priešų. Daugiau apie tą politiką aš nekalbėsiu: manau, kad rasis tokių, kurie tą politiką tinkamai nušvies. Aš, kaip kariškis, kalbėsiu, dėl ko politika armijoje yra neleistina, nors ir demokratinėje šalyje.

Pirmiausia, kareivis, ar tai savanoris ar pašauktas, įstodamas į kariuomenę prisiekia ginti savo šalį nuo visų pašalinių ir vidujinių priešų ir ištikimai klausyti savo valdžios per savo tiesioginius viršininkus tol, kol jis bus kareiviu. Jis negali jokia būdu priešintis valdžiai. Jis gali skųstis per savo viršininkus ir prašyti, kad jį patenkintų, bet negali kritikuoti valdžios, nes valdžia demokratinėse šalyse ne su ginklu rankose yra renkama ir palaikoma, bet per parlamentą (Seimą), išrinktą visuotiniu, lygiu, tiesu ir slaptu balsavimu, visų tos šalies suaugusių piliečių, civilių gyventojų. (Mūsų valstybėje ir kariuomenėje Steigiamojo Seimo rinkimuose dalyvauja. Red.)

Kareiviai yra nariai tų šeimynų, kurios beabejo balsuoja parlamento rinkime ir tokiu būdu kareiviai niekuomet negali būti nuskausti, kaip valstybės gynėjai ir tų piliečių sūnūs, kurie renka parlamentą. Bet kareiviams rinkimuose dalyvauti nevisur leidžiama. Neleidžiama ne dėl kareivių pažeminimo ar jų teisių susiaurinimo. Visai ne dėl to. Neleidžiama dėl to, kad kareiviai, visą laiką lavindamiesi kaip su ginklu rankose apginti nuo priešų, visai atsitolina nuo politikos, nuo kasdieninių žmonių reikalų.

Kas būtų, jei pav. koks nors 30 prancūzų p. pulkas susipieštų su 80 pulku, kiekvienas norėdamas savo vadą ar ką kitą iškelti į valdžios atstovus, nes gali pasitaikinti, kad abu pulku stovėtų tame pačiame apskrity!

Tuo laiku, kuomet ginčai eina apie rinkimus, įvairios partijos tarp savęs ginčijasi norėdamos savo žmogų laimėti. Kas atsitiktų, jei ir kareiviai pasektų partijas, o tuo laiku Pranciją užpultų Vokiečiai?

Gal kažkurie kariškių manys, kad aš esu koks dvarininkas ir turtingųjų užtarėjas. Visai priešingai: aš esu vienas tokių beturčių, kaip ir daugumas Lietuvoje ir parvažiuodamas iš užsienio nieko neparsivežiau, kaip tik kartaus gyvenimo prityrimų ir pora žalzdų ženklų, kuriomis ačiū vokiečiai apdovanojo prancūzų fronte.

Įvairios kalbos, būk valdžia vedanti mūsų tėvynę į pražūtį. Jas platina mūsų priešai, Laisvos ir nepriklausomos Lietuvos priešai, kurie nenori, kad Lietuva būtų nepriklausoma valstybė; pačių lietuvių valdoma. Tie visi agitatoriai niekuomet patys nieko nedirba, o vien tik kitų darbus glauna.

Kariškiai! Jei norite, kad jūsų ir visos tautos darbas įkurti savo valstybę nežlugtų, kad jūsų krauju išvaduota tėvynė jums patiems pasiliktų, vykite iš savo tarpo įvairio plauko agitatorius ir laikykite tvarkoje jauną, Lietuvos laisvės gynėją armiją.

Puskarininkas A. Kriaučiūnas.

Kapitonas Kaunas.

Puskarininkų klausimu mūsų armijoje.

(Žiūr. „K. Ž.“ 12 Nr.).

Aiškiam puskarininkų padėties minėtose armijose pažymėjimui paduodu lentelę (žiūr. pusl. 141).

Paimitos žinios yra labai senos, bet iš jų matyti, kad nurodytose armijose stengimosi puskarininkius pakelti antroji tarnyboje ir visose armijose dāromi žingsniai pakelti puskarininkų autoritatę, pagerinti jų būvį ir aprūpinti jų senatvę.

* * *

Šiuo metu mūsų armija komplektuojasi puskarininkiais mokomomis pulkų komandomis.

Tai nėra geriausias puskarininkų paruošimo būdas. Puskarininkų paruošimas mokomose komandose yra nevienodas. Vienoje komandoje daugiau kreipiamas dėmesio į rikiuotę, pamirštant arba nesugebant auklėjimo dalyką atlikti, kitoje — visi dalykai bendrai šlubuoja. Dėlto vienoje mokykloje auklėtiniai disciplinuoti, daugiau sumanesni ir geros valios, sveikos dvasios žmonės, kitoje — nedisciplinuoti, pasišiaušę. Čia, žinoma, daug priguli nuo pačių auklėtinų sudėties, bet galiu patvirtinti, kad auklėjimas vaidina žymiausią rolę. Daug trūkumo yra ir tame, kad mažai tesiranda karininkų, kurie būtų atsidavę auklėjimo ir mokymo darbui ir jį tinkamai atlikti.

Kažkurie karininkai yra savo darbe sausi valdininkai, atliekanti tik nuskirtą programą. O jeigu atlanke mok. komandas ir atranda ką nors netvarkoje, dažniausiai pripuolamai nubaudžia nusikaltėlį ir mano, kad labai didelį auklėjimo ar mokymo darbą atlikęs. Taip pastatytos mokomosios komandos mūsų puskarininkiams mažai tēduoda.

Mūsų kareivis nesunku gerai išauklėti. Kad mokėti gerai prieiti prie mūsų nedrausaus bernelio, reikalinga gerai pažinti jo mažų dienų auklėjimą, žinoti jo gyvenimą, jo dvasią ir pačiam būti nesusausu savo pareigų nešėju, bet savo dvasios ir proto turta taikyti jo dvasiai ir protui. Bet karininkas kilęs iš to paties molio, kaip ir jo valdomasis, vistiek visame kame turi perviršyti savo valdomąjį darbe mūsų valstybės idėjos siekiant. Kuomet kareivis pamatys, kad viršininkų reikalavimai pamatuojami jų bendru darbu ir siekimu, tuomet kareivis noriai pildys visus reikalavimus ir nebus jokių nesusipratimų. Tiek dėl mokymo komandose.

Mūsų armijos komplektavimas puskarininkiais rusų sistema yra nevisai tikėta. Puskarininkų paruošimas laukia reorganizacijos. Pereity metų rugpiūčio mėnesy buvo bandyta puskarininkų ruošimas tobulinti ir reorganizuoti. Atidarymas Mokomojo Bataliono Šančiuose reikėjo pasveikinti, kaip naują mūsų armijoje dalyką tobulinti puskarininkų ruošimą. Bet... jau pabaigoje pereity metų šita karo žinyčia tapo panaikinta. Dažnai gyvenime atsitinka tokių įvykių, kurių negalima niekuomet paaikškinti. Daug naudingo, gero, gerų pastangų nueina vėjais.

		Rusija	Vokietija	Italija	Austrija	Prancūzija
Papildymas (komplektavimas)	eiliniame	dauguma	1/6	beveik visi	visi	beveik visi
	tam tikromis mokyklomis	kaip išimtis	1/6	kaip išimtis	—	kaip išimtis
Kokių metų į puskarininkių laipsnį pskeliamas		2—3	3—4	2—3	2	2
Nuolatinėj kariuomenėj tarnavimo metai		4—5	2—3	1 1/2 — 2 1/2	3	2
Antrą tarnybą tarnaujančių puskarininkių skaičius		ne daugiau 3 kuopoje	visi (ligi 14 kuopoje)	neapibrėžta	beveik visi viršilos; 50% vyr. puskarin.; mažai jaun. pusk.	75% puskarininkių, 25% kapralų
Tarnavimo metų apibrėžimas	princiipialiai	10—15	12	12	12—18	13
	faktiniai	15	36 (rikiuotės 12)	26	30	25 (15)
Kuomet pareiškiamas noras pasilikti antroj tarnyboj		priverstą laiką išstarnavus	po 1 metų tarnybos	nenurodyta	priverstą laiką išstarnavus	po 1 metų tarnybos
Antrą tarnybą tarnaujančių mėnesinė alga		nuo 19 rub. (puskar. 1-mą mėn. ligi 31 rub. viršila 6-tų metų)	nuo 13 rub. puskarininkas ligi 27 rub. (viršila)	nuo 7 rub. (puskar. 1-mi metais) ligi 27 rub. (maresciallo)	nuo 11 1/2 rub. (puskar. 1-mi metais) ligi 28 1/2 (viršila 10-ti metais)	nuo 12 rub. (puskarin.)
Už pasilikimą antroj tarnyboj dovanos		po 2-jų metų 150 rub. ir padauginimas kas met algos	pasilikant 100 mrk.	padauginama kas met alga	padauginama kas met alga	
Dovanos pasiūlynant		už 10 metų 1000 mrk.	už 12 metų 1000 mrk.	atsižvelgiant į skaičių išstarnautų metų (8 metų 2000 lirų)	už 9 metus nuo 75 kronų ligi 195 kronų	
Išstarnavimo mėnesinė alga		už 15 metų 8 rub.	nuo 5 1/2 rub. (puskar. 18 met.) ligi 19 rub. (viršila 86 metų ir sveikatos netekusiems)	nuo 13 rub. (puskar. 20 metų) ligi 25 rub. (maresciallo 25 met.)	nuo 6 rub. (puskar. 18 m. (ligi 12 rub. (viršila 30 metų)	nuo 15 rub. (seržantui už 15 m? ligi 31 rub. adjutantui (podpraparšč.) už 25 (?) metų)
Į civilės įstaigas paskyrimas		nėra (rekomendacijų liudymai)	aprupintas už 12 metų arba vleton išstarnavimo mėnesinės algos	už 12 metų	(princiipialiai)	už 5 metus kandidatu
Karininko laipsnio išstarnavimas		sunkokas (3-mete tarnavyme «zaulad prapročikom)»	faktiniai nėra (10—12 metais gali būti pavaduotoju)	laisvas po 2 metų puskar. laipsny	labai sunkus	laisvas
Butas	atseimai	tik antrą tarnybą tarnaujantiems	beveik visi	visi	viršilos	princiipialiai visi
	su kareivlais	visi laikinieji puskarininkai	patys jauniiausieji	—	visi kuopos puskarininkai	faktiniai beveik visi
Maistas		antrą tarnybą tarnaujant, gali būti atskiras	atskiras	atskiras	bendras	atskiras
Puskarininkių klubai		nėra	yra	yra	nėra	princiipialiai pageldaujami
Iš kareivinių išėiti privilegijos		nėra	ir 1—2 val. po patikrinimo	laikas neapibrėžtas	ant 2 val. po patikrinimo	ant 1 val. po patikrinimo
Drausmės teisės daugeli		turi	ne	turi	ne	turi

Kaip jau auksčiau nurodžiau, mokomos prie pulkų komandos turi daug ydų, kurios būtų galima panaikinti šias įstaigas centralizavus. Mokomam Batalione racionaliai galima pastatyti darbas mokslo žvėsniu. Mokomos pulkų komandos neduoda savo auklėtiniais tiek žinių, kiek šiuo metu reikalaujama iš puskarininkio. Iš mokomų komandų išėina puskarininkis su mažyčiu glėbeliu žinių, mažai disciplinuoti, nes kuom pulkas serga, tuom serga ir mokomoji jo komanda.

Aš visai nenoriu manyti, kad būtų panaikintos pulkų mokomos komandos, bet pasakyčiau, kad jos galėtų išleisti ne puskarininkius, bet grandinius, o gabiausiai gali būti po kiek laiko ir prityrimo pakelti į jaunesnius puskarininkius ir tai — pulko komisijos egzameni. Šitoki reorganizacija, pakeltų mūsų puskarininkių autoritą, kaip savo dalyko žinovo, kuris yra reikalingas nuosekliam darbui.

Tokių puskarininkių visai armijai gali duoti centrinė įstaiga. Tokiu būdu įsikurtų antros rūšies karo mokykla, prie kurios dabartiniams puskarininkiams galėtų būti steigiami laikini pakartojimo kursai.

Šios dienos puskarininkiai dažnai atsieina pildyti karininko pareigas, tad mūsų privalumas duoti jam nors minimumą žinių, duotajam uždaviniui tinkamai atlikti. O žinių šių tik gali suteikti gerai pastatyta centrinė įstaiga.

Nuo Redakc. Mūsų nusimanymu čia yra tik žalia medžiaga puskarininkių klausimui rišti. Laikydami šį klausimą svarbiu, pageidaujame, kad prityrę karininkai ir puskarininkiai atsilieptų į jį, nušviesdami: 1) puskarininkių rengimą (pulkuose ar centrinėje įstaigoje) ir 2) jų tarnybą. Čia autoriaus duota lentelė turi ne faktinės, tik istorinės vertės.

J. Melio

Iš neužmirštinios praeities.

(Vaizdelis).

(Žiūr. «Kar. Žod.» Nr. 14).

Kryžuočių užpuolimas lietuviui, ypač gale vasaros nebuvo naujiena. Lietuvis, vakare guldamas ir rytą keldamas, turėdavo prie savęs ginklą; aukštose vietose, ypač prie pilaičių, būdavo sukrautas išdžiūvęs laužas, prie juo nuolat būdavo sargyba. Vos raudona pašvaistė palytėdavo dangaus kraštą, kaip visa Lietuva sužibėdavo laužais. Tuomet lietuvis žinodavo, ką daryti. Ir bėda tąsyk priešams: tokius svečius lietuvis mokėjo pašventyti savo buože arba kardu; netvarkėje bėgdavo ruimingos Lietuvos užgruobikų minios, palikdami belaisvių ir užmuštų. Bėda priešui, kuomet jis pakliuvo lietuviams po kardul!

Nors lietuvių ir buvo atsargūs nuo neprašytų svečių, tačiau Raktuvės pilelei krisdavo sunkiausias smūgis. Vokiečių varginami žemaičiai, nesuteikdavo žinių apie grąsantį pavojų, — jį sužinodavo žvalgai... Ir netrukus kalnas, nuo kurio pradėdavo liepsnoti visoje Lietuvoje, liko pavadintas Gando kalnu.

Pilies vadas Vaidotas, pamatęs besižvalgantį Meilutį, pašaukė jį senesniųjų tarybon, nors sulig metų jam čia būti ir nepriderėjo, tačiau jo garsūs nuopelnai praskynė jam jų tarpan kelią. Su kryžuočiais manoma buvo padaryti taip: į saulėleidį nuo Raktuvės, per pusėdienį ar dar mažiau kelio, buvo Laumių raistas. Nemaža čia viltingos laumės, suviliojo žmonių ir pa-

Tautosaka.

I.

DAINOS.

5.

„Daina apie karą“ yra kaip ir tąsa 4-os dainos. Ji šaukia į kovą priešams skriaudėjams atkeršyti. Tų dainų autoriaus asmuo dar nežinomas. Redakcija.

DAINA APIE KARĄ.

Stokim į kovą, Lietuvos sūnūs,
nes baisūs vilkai drasko mūs kūnus.
Stokim brolyčiai, nes liejas kraujas,
o mūsų broliams vis vargas naujas.
Tenais vakaruose kraują upeliai,
nes lieja kraują mūsų broleliai.
Mūsų brolelius kardais kapojo,
o Prūsai juokės ir delnais plojo.
Ministras savo prisako piauti,
Lietuvos sūnus suvarius smaugti.
Šiandien ne vieną kaliny smaugia,
Prūsų prakeikton vergijon raugia.
Ne vienas sako, kad jis krikščionis,
bet sviestas žino ir visi žmonės,
kiek jie mūs kraujo lig siol išgėrė,
kiek jie nelaimių tarp mūs prikėlė!
O kiek jie brolių graban uždarė,
o kiek į Prūsų šalį išvarė!
Jis gi jau sėdi, liepimus duoda:
girdi, Lietuva tegul bus juoda.
Ima jaunutį, varo senelį,
ir juos užsmaugia, kaipo šunelį.
Ima motiną, mūs augintoją,
Gerą sesytę, mūs ramintoją.
Lieką našlaitės vargely vargti.
Išleidus vyrus ar brolius alpti.
Liks grynai kalnai, rugiai nesėti,

smaugė juos. Raistas ištolo vyliojo akį žaliomis pievelėmis, bet vos tik neprašytas svečias palytės jo angą savo purvinomis kojomis, kaip žemė persiskirs ir laumės traukia į gelmę savo auką. Veltui jos mušasi ir stengiasi; kuo labiau auka stengiasi pasivaduoti, tuo labiau laumės traukia ją į save, tuo greičiau ji skės purvuos; pasinere kojas, pusiau krutinė, veidas ir visas dings amžiams. Per tokią balą lietuviai keliaudavo tik žinomais keliais, ir tai atnešę laumėms gausią auką. Per tokią balą dabar reikia pereiti ir kryžiuočiams, pertai lietuviai nori, kad laumės jiems padėtų, nusmaugti blaurlius priešus; taigi reikės vokiečius ten įvylioti, nors ir patiems iš ten gal nelemta grįžti. Pertai ir nesutinka senesnieji, kam eiti tenai. Senis sako, jog jau jis svarbiausią gyvenimo užduotį atliko, o dabar jau laikas mirti, kad kiti galėtų gyventi, bet kitas irgi taip sako ir visi kalba, ginčijas, aba tyli, mąsto.

Nieko, mato Vaidotas, iš čia nebeišeina; eina pirkčion ir išneša šiaudukų. Kas ištrauks trumpą, tas ir eis, ir pasirinks sau, ką norės. Laukia visi.

O padangėse treška laužai, kruvina ugnimi kovon kviečial... O naujų žmonių vis atvyksta pilaiteje, ginklai čerška... Bus kova, narsi kova, griūs kūnai, bet gyvi milžinai bus Lietuvos sūnūs! Perkūne dievaiti kove narsusis!

Ilgisi kovos milžinai, žili didvyriai. Ilgisi jaunikliai ir nekantriai čerška ginklais.

Pasirodo ir Vaidotas, saujoje šiaudeliais nešinas. Traukia žili, pagyvenę, viską permatę karžyglai, ir ištraukia — ilgus.

supus ant lauko, kluonos nekrauti.
Supus ir grinčios, apžels takeliai,
paliks Lietuvai vieni vargelliai.
Nes ten jau puolė mūs šienpiūvėliai,
kraujuose maudos ir artojėliai.
Pražūdė gyvybę jauni broleliai,
o kas tai daro, tai vis prūsėliai!
Stokim į kovą, meldami Dievą,
mielasirdystės, apveizdos Tėvą.
Tegul tuos melus greit sunaikina,
nes skriaudos žmonėms, o baisiai trina.

Padainavo Ilguvos parapijos
Antanas Sinkevičius
Surašė *Juozas Kriaučiūnas*.

Laplandijoje.

(Vaizdelis iš lietuvių kariškių — Rusų armijoje).

Vargstu rusų kariuomenėj... Mokslas baigiasi, ir tuojaus reikės važiuoti į frontą. Viešnagė nemaloni. Tiesa, fronto nebijojau ir nebaisus jis man buvo, bet ir neturėjau noro jį važiuoti: nejučiau patraukimo už svetimus, sau priešingus tikslus kariauti.

Bet, laimė, mūsų naujokų kuopai papuolė važiuoti vietoj fronto į Murmano (Laplandijoje) geležkelį, ir tas mus visus nudžiugino. Bet ir netikėjome: rusai mėgdavo naujokus apgavinti, — veždami į frontą, sakydavo kur kitur vežą. Taip manėme ir dabar. Bet šiuokart mūsų neapvylė.

Gegužės 6 d. 1917 metais važiavome iš Orlo miesto. Nuo mūsų stovyklos ligi stoties buvo geras kelio galas, ir kol nuėjome, turėjome gerai sušilti. Nuėję jau radome traukinį paruoštą. Ankšta buvo prekių vagonuose, nors ir dviejų aukštų grėzdai (nairai) padirbdinti. Bet važiuojamė...

Aš pirmutinių papuoles į vagoną, tuojaus užsikariau ant viršutinių grėzdų pas pat langą: geriau bus apmatyti Rusijos plotus. Nykios atrodė Orlo ir Tulos rėdybos: gyvenimai menki, nemalonu į juos ir pažvelgti.

Antrą dieną privažiavome Maskvą. Nors ir gegužės mėnuo, bet čia pradėjo labai snigti ir atšalo. Sniegas baltai žemę apdengė, ir pas mus vagonė pasidarė šalta, nes krosnelės mūsų vagonė nebuvo.

Bet kareiviai rado kaip sušilti: sukrovė plytų ir ant jų užkūrė ugnį, ir taip prirūkė, kad troškome ir todel turėjome, duris atidare, išmėtyt nedėgulus. Rusai nuo šalčio drebedami, pradėjo keikti: girdi, šalta mūsų tėvynė, negalima ir išturėti, — ir pradėjo šokinėti po grindis.

Važiuojame toliau — Jaroslavis. Saulė sušvietė linksmiau, sniegas visas ištirpo, kaip ir lyti pradėjo. Kareiviai šokinėja iš bėgančio traukinio ir bėga į namus — pusė kuopos buvo jaroslaviečių, — ir iš 250 kareivių teliko 120. Už Jaroslavio pasinėrėme giriose ir dykynėse. Vologdos... Naugardas...

Saulė pradėjo šviesti ir šildyti žemę. Malonu važiuoti. Zvanka (Petrapilio red.)... Mūsų traukinys pasuko į Murmano geležkelį ir įlėkė į Karelijos girias. Nieko nematyt, tik balos ir girios. Kaimai retai, — per 80 ar 100 varstų stovi vienas nuo kito. Namai su tiltais. Viršui gyvenama, apačioj tvartai, daržinės. Sunkus čia gyvenimas: miestai toli, keliai blogi, ir uždarbių nėra, o ištisiems metams savo duonos neužtenka.

Murmano geležkelio linija (1700 varstų ilgio) dar visiškai neseniai (1915 m.) per balas nutiesta; stotys ką tik statomos, ir visur dar tuščia. Dažnai pakeliais pravažiuoji nuvirtusius, susidaužusius vagonus ar garvežius, — matyti čia dažnai nelaimingų atsitikimų būna.

Mūsų traukinys įsibėgėjęs lekia ir švilpia. Klaušomės. Regis neramus ženklas. Žiūrime visi pirmyn ir matom priešais atlekiant kitą traukinį. Abu ne-

Žengia ir Meilutis, jaunas bet narsus karžygis ir — trumpas šiaudas.

Perėjo šnabždesys per senų ir jaunų lūpas ir visi nutilo. Tik vienas senis sujudo ir, priėjęs prie Meilučio ir uždėjęs ant jo peties ranką — tarė:

— Jaunasis karžygi? Matau, dar neprigyvenai senatvės, dar prieš tave visas gyvenimas, dar tavo lūpos nesusijungė su tos, prie kurios tavo širdis linksta, tavo galvoje nėra dar sidabrinio plauko, dar tu gyvenime ne viską pasisėmei, ką jis tau žada. Ar nenori laimės dar šiam pasauly? Mainykim šiaudais. Aš jau nebeturiu tiek plaukų ant galvos, kiek sykių mano ranka darė darbą karštoje kovoje; mano kūnas išmargintas ruožais; daug laimės ir nelaimės pasėmiau iš šio gyvenimo, jau atgyvenau savo amžių; nenoriu laukti mirties namie; noriu pertraukti savo gyvenimą ten, kur liejasi karštas kraujas, ir žvanga kardai; ten bus mano šermenys. Mainykim!

Žibi senio kalba perverė Meilutį iki pat širdies ir priminė jam širdies rakštį Sigutę. Sudrebėjo skaudulys, tartum nelemtas palietimas paskaudino jį; pajudėjo Meilutis iš vietos.

Sigute! Sigute! Ką jis duotų, kad ji čia būtų! Bet nėra jos. Sukilo didis troškimas ją pamatyti, ją priglausti, karštomis lūpomis ją, šturpulingai sudrebėjusią, paliesti, tečiau..., kovos atsisakyti dėl gero gyvenimo, nebematyti karštos kovos, pavesti tėvynės gynimo vadžias kitam, nustoti tos garbės, kuri spindinčia žvaigžde spykso ant dangaus?... Ne, joks iš jo giminės to nedarė ir jis nepadarys. Ir kilnu balsu atsakė:

— Ne, žilas karžygi. Aš parodysiu, kad netik jūs seniai, bet ir aš jaunas moku mirti už tėvynę, ir kad mano tėvynė yra man brangesnė, nekaip laimingas gyvenimas.... Ir, taręs tai, galinga ranka iškėlė kardą aukštyn, sakydamas:

Perkūne, dievaiti,
Ir kove galingas
Pergalėt priešą
Ir vilkus — kryžiuočius
Daleiskite man;
Būkit mielaširdingi!

Sujudo minia, pajuto, jog tojo jaunojo karžygio rankose yra pilies likimas. Pertai visi iškėlė ginklus ir laukė, kuomet prašvytęs Meilutis paskirs jį į savo pusę. O šis jau skirstė. Laukiančiai žiūrėjo į jį šimtai akių, laukdami, kuomet Meilutis rankos mojimų perskirs jiems į savo pusę. Žiūrėjo net ir seniai, nepatenkinti, kad prieš jų akis tokiame svarbiame uždavinije, stojo jauniklis, nors ir nusipelnęs karžygio vardą. Nevienas jų tikėjosi pabaigsis savo dienas tarp dangaus ir žemės, patenkintas, kad pabaigė savo amžių, ištikimai pratarnavęs tėvynei. O čia jauniklis stojo ir, žinoma, jaunikliai gins ir pilį.

O Meilutis nušvytusiu veidu pasirinko sau pušantros kapos ir laukė paskyrimo valandos. Jo parinkti žmonės, kaip ir spėjo seniai, buvo jaunesnieji, kai kurie dar neišsipildžiusių svajonių, bet užtat karšti, kaip ugnis.

Nors gaila buvo Meilučio tėvui sūnelio, bet jo paskyrimas ir pasielgimas taip jį nudžiugino, jog jį

sustodami lekia prieš priešais. Kareiviai bijodami susikūlimo, pradėjo šokti laukan ir bėgti paskui vis lėčiau einančio savojo traukinio. Iššokau ir aš. Bet anajam sustojus ir pradėjus atgal eiti, ir musiškis, nepastebėjęs daugiau pusės iššokusių laukan kareivių pradėjo nešintis greičiau, ir mums prisėjo gerai pamankstinti kojas, kol sulipome atgal.

Rytą prieš pietus mes pastebėjome per girių viršunes lyg antrą dangų. Stebiamės geriau ir patiriame, jog tai didelis vanduo be žemės krašto. Manėmė, kad tai Baltoji jūra. Žinodami, jog pietums turime būti Petrozavodske, pradėjome į žemėlapi žiūrėti, prie kokio vandens tas miestas stovi,—tai buvo Onegos ežeras. O pietų laiku pasiekėme Petrozavodską.

Miestas prastas; prie pat Onegos kranto. Tai Karelijos miestas.

Po kelių dienų apleidėmė jį, ir vėl prieš mus pasirodė balos, uolos, ežerai, kalnai ir girios. Darėsi vis šalčiau. Pasirodė ledas ir sniegas.

Orle palikome vasarą, o šičia radome žiemą. Važiuojame, važiuojame... Jau vidurnaktis, bet saulė dar nenusileidus pusiau pirmos nakties jį tenusileido.

Bet dar penkiolikai minučių nepraėjus, kai suriks draugai: — Saulė teka! Ir tikrai teka iš ten, kur nūsileido.

Antrą dieną privažiavome Kandalakšą, Baltosios jūros uostą, Laplandijoje. Mūsų ešeloną pastatė ant paties įlankos kranto. Tiesa nusibodo čia mums tris dienas stovėti ir troškulį kęsti dėliai stokos gero vandens: ant krantų mėtėsi vandens išplautos stipenos, kurias kiniečiai su lopetom mėtė atgal į jūrą, tada vadai užgynė mums vartoti jūros vandenį. Pasakojo, buk neseniai toje įlankoje nuskendęs laivas su 500 jaučių, darbininkais kiniečiais ir austrais belaisviais. Vandens sėmėme iš garvežių. Tikras, ištiesu, vargas, tokioj neįprastoj, nelaimingoj šaly...

Sušvilpė garvežis ir pradėjo vilkti mūsų traukinį pirmyn! Po dešinei stovėjo milžinas kalnynas, kurį

niekaip negalėjome palikti; nors nuvažiavome ir 120 verstų, bet jis mums vis šone ir šone, nors nuvažiuotumei tolyn ir dar tiek.

Privažiavome Chibinos stotį. Karlėj pasimatė Ymandros ežeras, pilnas salų, salelių, kalnuotų arba lygių, girioms apaugusių. Toli už ežero buvo matytis milžinai kalnynai, kaip ir dešinėj. Apsiniaukė, pradėjo lyti. Kalnai debesyse pranyko, ir, jei būtum jų nematęs, netikėtum, kad čia yra tokie kalnai.

Nuo Chibinos dar 20 varstų važiavome.

Ymandros stoty, prie Ymandros ežero kranto, sustojome ir išsikraustėme. Nuvedė mus į kareivines, kurias iš trijų šonų vanduo supo. Naktis, 1 valanda. Bet saulė, užslinkus ant kalnynų, kybojo ir nė manyt nemanė leistis. Mes laukėme jos laldos, miegą užmiršę, nors senieji kareiviai mus perspėjo, kad vasaros laiku čia saulė nesileidžia. Ji nuo kalnų pažvelgus į gamtą, ir lyg pagailėjus tos sušalėlės, pradėjo vėl kilti aukštyn. Tolimoj šiaurėj, ir tolimuose pietuose, apie žemės ašigalius (poliusus), saulė nepateka pusė metų (žiemą) ir pusė metų nenusileidžia (vasarą). Dabar tikrai supratome, jog esame toj šalyje, kur girdėjome: pusė metų diena, o pusė naktis. Ir saulė šičia nenusileidžia, baigianties balandžiui net iki baigiantis liepos mėnesiui, o nepateka nuo spalio pusiau, ligi sausio pusės mėnesio, o pavasario ir rudenio mėnesiai turi dieną ir naktį.

Stasys Butkus.

(T. b.)

Kitų valstybių armijos.

Laikas nuo laiko stengiamės paduoti žinių apie svetimą kariuomenę. Red.

Lenkų kariuomenė.

Daugiau kaip amžį j tris dalis išskirti Lenkai ir dabar dar nėra kaip reikiant suvienytas kraštas. Prieš

net apkabino, nors neilgam.

O Žymukas irgi čia pat rėkdamas atsiliepė:

— Broleli, aš irgi su tavim, noriu irgi kraujo lieti; nepalik manęs čia. Ne, aš eisiu ten, kur ir jūs — atkeršyti kraugeriams vokiečiams!

Nusišypsojo pargyvenę ir seni karžygiai. Malonu buvo matyti, kad ir ateinančioji karta tokių pat karštų tėvynės meilės jausmų, ką ir praeita.

Vaidotas pradėjo aiškinti jiems jos užduotį:

— Jei pasiryžot, tai atsiminkit, jog laukia jūsų sunkus likimas. Jūsų užduotis — paklaidinti priešą iš tikro kelio per pelkes į Laumių akį. Iš jūsų visų tesugrįž tik vienas, kitas, jei tik vadas tinkamai atliks reikalą. Nešokit į kovą veltul, žiurėkit, kad jūsų vienu gyvastis apsimokėtų šimtais priešų. Mes lauksime arba kryžiuočių, arba stiprinsim pilį ir atvyksim pabaigtuvių.

Kaip netikėlio kryžiuočio koja paties Laumių akį, kapokit juos prie vietos, kad apaugusios velėnos prašiskirtų nuo kryžiuočių sunkumų ir juos prarytų. Darokit, kaip jūsų tėvai darė. O eisim, atnešim dievams aukas!—ir visi sulyg to balso pasitraukė žinyčios link.

O čia ant Dievų aukuro kilo aukštyn dumal aukojamų ožių. Meilutis įėjo šventinyčion ir pats dalyvavo aukavime.

Po maldų Vaidotas apkabino Meilutį ir kitus ir kiekvieną pabučiavo. Taipogi bučiavosi visi karžygiai.

Visiems nuo lupų gausiai birėjo linkėjimai. Likusieji davė karžygiams geresnius ginklus, smarkesnius arklius.

Laužas švietė į akis karžygiams, apšviesdamas juos raudona šviesa. Tyliai jojo karžygiai iš pilies, nors likusieji griausmingai lydėjo pavydo akimis laiminguosius ir iškilingai šventino tą garbingą žygi. Kol išnyko tamsumoje karžygiai ir pasiliovė trenksmas žirgų kanopų, tol lydėjo juos žvilgsniai. O patys pasakum tvėrėsi stiprinti pilį.

O Meilutis ir kiti tylėdami vis smarkiai jojo. Meilučiu pirmučiausia rūpėjo užduotis, kurią išpildyti ne taip lengva. Kryžiuočiai gudrūs, kaip žalčiai; jie nepasiduos taip lengvai įvylioti į pelkių gilumas; antra, negalima buvo tikėtis, kad kryžiuočiai nežinotų slaptų kelių per pelkes. O jei kuri dalis ir būtų suviliota, tai likusieji vis vien eis slaptais keliais.

Kartkartėms per Mellučio galvą pereidavo lyg žaibas „Sigutė“, ir jo širdis nuo neatsargaus palytėjimo suvirpėdavo, bet kovose įpratęs užmiršti visus nepatogumus ir skaudžias mintis, o tuo labiau jausdamas, jog šiuo žygiu gina nuo plėšikų ne tik pilį, bet ir Sigutės nekaltybę. Todel vien kova rūpinos. Kelius išleido greičiausiais arkliais žvalgyti, o pats, paleidęs laisvai žirgą, jojo, vis galvodamas. Galvojo ir kiti...

(T. b.)

penkiolika mėnesių gavę nepriklausomybę, jie dar vis nėra visai susijungę. Ir jų kariuomenė vaizduoja dabartinius Lenkus: ji yra jauna, nesunitvarkiusi ir turi sugriuvusių šiandien valstybių žymių.

1) Svarbiausia lenkų kariuomenės dalis vadinama „pilkoji armija“, nes aprėdyta pilkais, vokiečių paliktais drabužiais. Ji susideda iš 40 pėstininkų pulkų (10 divizijų); 6 tų pulkų kilę iš Pilsudskio legionų, kurie prieš karą buvo slapta organizuoti ir drauge su Australais dalyvavo kare. Toji kariuomenė susideda daugiausia iš lenkų, rusų ir Galicijos gyventojų. Į ją priklauso esanti šiaurėj lietuvių ir gudų divizija ir pietūs Karpatų šiaulių brigada.

2) Poznaniū dalys priklauso gen. Dowbor Muznickiui, Poznaniū diktatoriui. Tai yra visai autonominė kariuomenė, vokiečių pavyzdžiu sutvarkyta ir susideda iš 4 divizijų. Į ją daugiausia įėjo vokiečių kariuomenės kareiviai; karininkai, daugumoj, kaip ir pats generolas, tarnavę rusų armijoje.

3) Buvusioji Halerio kariuomenė, organizuota Prancūzijos, kuri žadėjo būt būsimos lenkų kariuomenės branduolys. Tvarkoma prancūzų kariuomenės dėsniais, tačiau ji nepasiekė to tikslo, kurį jos vadovai statė. Ji susideda iš 5 divizijų, gerai sutvarkytų ir 1 mokomosios. Nuo 1919 m. rugsėjo mėn. ji pradėjo tvarkytis visai kitokiais pamatais. Iki tol jai tarnavo apie 1800 prancūzų karininkų ir keli tūkstančiai kareivių, kurie pereitą rudenį pasitraukė. Halerio armijos lenkų elementas daugiausia susideda iš savanorių: Amerikos „Sokolų“, Galicijos ir Poznaniū belaisvių, buvusių legioninkų, buvusių lenkų kareivių rusų brigados Prancūzijos arba Salonikuos.

Raiteliai dar labiau yra mišrūs ir jų yra 6 brigados.

Apskritai, dabar lenkų kariuomenės vertė — jos kieky (skaičių). Nežiūrint sunkių finansinių reikalų, lenkai laiko daugiau kaip 500.000 kareivių, daugybę karininkų, ypač dideliuos centrūs ir 170 (!) generolų, kurių tarpe yra daug žinomų senų rusų generolų tipų.

Bet dėl medžiagos, tai kitas dalykas. Ji dar labiau nevienoda, neg pati kariuomenė. Vokišką, rusišką, austrų artileriją, armotos pirktos Italijos, šautuvai ir drabužiai įvairiausių rūšių — visa tai daro nesutvarkytos ir nereguliarios kariuomenės įspūdį ir neseksis tai pašalinti, jei lenkai dar ilgiau kariaus.

Poznaniū kariuomenė turi pakankamai nuo vokiečių paimitos karo medžiagos, bet jai trūksta šovinių. Be to, ginklų gaminimas pačiuos Lenkuos vos tik pradamas, ir jie ginkluojasi vien Santarvės siunčiamais transportais. Kareivių ūpas, nežiūrint viso, lig šiol buvo geras, nors ne kartą žiemos metu tenka matyt basom kojom ir labai lengvai apsidariusių kareivių. Ir nors kareiviai išliko nesugadinti trijų imperijų kariuomenėse, to ne galima pasakyt apie karininkus. Puskarininkų dar galima rast gerų, ypač senų tarnautojų vokiečių arba Galicijos karluomenių. Bet vos tapęs karininku jis tuoj atsiskiria nuo kareivių ir į darbą žiūri išdidžiai, reikšdami pačių konservatinišiausių tendencijų.

Dėl taktikos ir organizacijos, apskritai imant, galima pastebėt susidūrimų visai priešingų įtakų.

(„Lietuva“ Nr. 80, 20 m. „L'Opinion“).

Del švietimo darbuotės Žem. Kun. Butegeidžio pulke.

Paties gyvenimo patiekta obalsis lavinti mūsų kariuomenę netik karo dalykuose, bet ir šiaip duoti jai bendro išsilavinimo, rado gillos užuojautos pačių kariškių tarpe (nei vieno analfabeto mūsų kareivių tar-

pe). Savaimė aišku, kad kuo apšvietimas, o drauge ir bendras pilietinis susipratimas mūsų kariuomenėj padidės, tuo mes pasidarysime mūsų priešams nepergalimesni, ir jokia pašalinė įtaka turės mažiau reikšmės. Juk šviesos ginklu mes kariavome dar tada, kuomet apie vartojimą kito ginklo ir kalbos nebuvo. Neapsirinkame ir dabar.

Tik itin gaila, kad nevisur apšvietimo reikšmė buvo pilnai suprasta, o dar labiau iš apsileidimo nebuvo visos priemonės tam tikslui sunaudotos.

Taip yra ir pas mus Butegeidžio pulke. Iš viso tik vienoje kuopoje temokoma skaitymo bei rašymo ir tai gana nesistematine ir priepuolama. Kitose kuopose mažiausio žingsnio šiam tikslui nėra padaryta. Priežastys gan aiškios: nėra oficialio asmens, kuris tą darbą organizuoja ir tvarko — nėra Švietimo sekcijos.

Knygynėlis, nors nedidelis, jau yra pargabentas, bet juo niekas nesinaudoja ir nežino jį esant. Tiesą sakant, dar knygos tebenumeruojamos ir katalogai teberašomi*), taigi ir norint skaityti, dar jų negalima būtų gauti. Apskritai imant kareiviai pas mus kenčia dvasinį skurdą. Paskaitų kareiviams visai nedaroma. Apie kareivių klubą arba šiaip periodiniai rengimą kareiviams kokios nors pramogos, nieks ir manyti nemano, pertai jiems prisieina laisvas laikas praleisti kur privačiame būste armonika pagrojus ir pasistumdžius su abejingos doros merginomis. Berods vletoj yra kinematografas ir valduoklė, kame laikas nuo laiko šis tas vaidinama; čia kareiviai gali lygiomis su visais piliečiais teisėmis tą laiką praleisti, bet tai prieinama tik nežymiai kareivių daliai dėl brangumo ir vietos stokos. Pulko krautuvės, kame kareiviai galėtų gauti reikalingiausių daiktų papigintomis kainomis, taip gi nėra.

M.

Žemė kariškiams.

Vyriausioji Komisija kariškiam žeme aprūpinti

Iš privatinų žemės savininkų Vyriausiosios Komisijos kariškiam žeme aprūpinti nutarimais paimta iki šiol tam reikalui:

1) Kedainių apskrity — 2363 deš., 2) Ukmergės — 2723,15 deš., 3) Šiaulių — 470 deš., 4) Trakų — 1285 deš., 1292 kv. siek., 5) Kauno — 400,55 deš., 6) Panevėžio — 1347 deš., 7) Utenos — 1506, 85 deš., 8) Pasvalio — 2035, 60 deš., 9) Kretingos — 655 deš. 1397 k. s., 10) Rokiškio — 966 deš., 169 k. s., 11) Raseinių — 200 deš., 12) Šakių — 1710 margų, 13) Vilkaviškio — 630 m., o viso paimta 13953 deš., 360 k. siek. ir buv. Suvalkų rėd. 2340 margų.

Toji žemė dalimi jau pertai išskaldyta sklypais ir jau dalinama kariškiams, kita bus šiais metais matuojama, skaldoma ir dalinama kariškiams.

Tikimas, kad šiemet bus paimta dar du kart didesnis plotas kariškių reikalui.

Visų apskričių ministerijos įgaliotinių prašoma pasiskubinti pristatyt apskričių Komisijų nutarimus, apie tolimesnį dvarų ėmimą minėtiems tikslams, kad matuot ir skaldyt nebūt sutrukdyta.

Už Komisijos Vedėją — Sekretorj A. Rimka.

1920 m. kovo 31 d. ir balandžio 1 d. posėdžiuos nusprendė:

I. Paimti į valstybės nuosavybę kariškiam žeme aprūpinti iš privatinų žemės savininkų šias žemes:

A) Ukmergės apskrity: a) iš grovo Jono Tiškevičiaus įpėdinių palivarkus: Pučeliškį — apie 130 deš., Deltuvėlę — 160 deš., Michaluvką — 90 deš., Marci-

*) Charakteringa visų apsileidėlių žymė: girdi katalogai dar teberašomi. Tartum tai būtų didžiausias knygynas! Tokio mažo knygynėlio sutalsymas užima 1 — 2 dieni daugiausia. RED.

niškių — 90 deš., ir Pakalnių — 50 deš., o viso apie 520 deš.; b) iš grovo Benedikto Jono Tiškevičiaus palivarkus: Deltuvos drauge su mišku apie 305 deš., Gojelio — 40 deš., Stanislavovo — apie 230 deš. ir Ratkovščiznos — 220 d., o viso apie 795 deš.; c) iš grovo Marijono Broel-Platerio palivarkus: Kovalinkų apie 65 deš., Bataniškių — 140 d., ir iš Veprių dvaro apie 100 deš., o viso apie 305 d.,

B) Kedainių apskrity: a) iš Antano Chrapovckio 650 deš., būtent, palivarkus: Paliesių apie 186,24 deš., miško, kurs stovi greta Kaukazo ir Automiro palivarkų — apie 50 deš., Jozefynos, Grabovo, Kaukazo ir Automiro palivarkus — apie 414 deš. Jei iš tų žemių susidarytų daugiau kaip 650 deš., tai palikt savininkui iš Automiro palivarko greta Gabrielavo palivarko.

b) iš Aleksandro Belozovo įpedinių šiuos palivarkus: Grižvalkių — apie 170 deš., Budų I — 58 deš., Zalesių 158 deš., Budų II — 100 deš., Daugirdų I — 196 deš., Daugirdų II — 139 deš. ir Oudų — 169 deš., o viso — apie 990 deš.,

C) Raseinių apskrity: iš Jadvygos Zabielienės Žalokių palivarką apie 200 deš.

D) Rokiškio apskrity: a) iš Vladislavo Veisenhofo Vandinavos palivarką — apie 180 deš., b) iš Ignato Koscialkausko įpedinių Maželių palivarką apie 221 deš.

II. Utenos apskrity: iš Emilijos Venclavavičienės žemės kariškių reikalams tuo tarpu neimti, kadangi didesnė to dvaro ariamojo lauko dalis drenuota ir kadangi imant nedidelę, leistiną įstatymų jo dalį — brangios kraštui nusausinimo įvados gali būt pagadintos.

III. Paimtasias žemes palikt šiais metais savininkam naudotis, nekludant matavimo, skirstymo ir kitiem darbam.

Komisijos Vedėjas Sekretoris D. J. Blynas.

Prityrusiems karininkams.

Gaminamas platus „Vidaus Tarnybos Statutas“. Svarbu, kad jis susiderintų praktikos teorija su einamojo gyvenimo patyrimais ir duotų mūsų armijai sveikus tvarkingo gyvenimo ir vaisingos darbuotės dėsnius. Tam reikalui ir kviečiami seni, daug patyrę karininkai savo mintis iškelti šiais vidaus tarnybos pamatiniais klausimais:

a) Kariškių pareigos (viršininkų ir valdomųjų).

b) kariškių santykiai tarnyboj ir netarnyboj;

c) kariškių mandagumas, pasisveikinimai;

d) vidaus tvarka;

e) forma (tarnyboj, netarnyboj, atatsargoj).

Daugiau reikalų nekeliam. Tikim, kad čia iškelti klausimai karininkų bus apsvarstyti, raštu išdėstyti ir greitai laiku mums atsityti.

Gen. Št. Literatūros Sk.

Žinios.

Lietuvoje.

Kaunas. Balandžio 2 d. iš Kauno trimis vagonais išvežta Rusų bolševikų įkaitai (užstovai) į Rygą. Iš Rygos juos vež latvių traukinys iki frontui, kur įvyks apsimalnymas įkaitais. Įkaitus lydi du mūsų civiliai valdininkai ir du karininkai.

— Netrukus Kaune žada pasirodyti naujas laikraštis „Medicina“, skiriamas gydymo mokslo ir praktikos reikalams. Laikraštį leidžia Medicinos Draugija, redaguoja dr. Žemgulis.

— Nuo balandžio 1 d. visoje Lietuvos geležkelio stotyse priimamos privatinės telegramos.

— Balandžio 1 d. sugrįžo į Kauną Lietuvos atstovas Odesoj A. Lisauskas, kartu su kitais trimis lietuviais. Ukrainos pietuose dar yra likę daug lietuvių. Vienoje tik Odesoje yra apie dvylika tūkstančių lietuvių. Tenykščių lietuvių gyvenimas yra labai skurdus ir daugelis jų trokšta kuoveikiausiai grįžti į Lietuvą.

Nušovė bolševiką. Š. m. kovo 12 d. 3 kilometrai nuo Plungės buvo areštuotas kareivis 5 pulko buvęs Kupiškio ir Panevėžio bolševikų komisaras Rekašius, kurs nešiojo taipgi pavardes Petkevičius ir Gerliacho. Padarius vietoj kratą, buvo rasta pas jį jo ranka parašyta bolševistinė proklamacija į kareivius ir kiti dokumentai, aiškiai išrodantieji jo bolševistinį veikimą. Bevedant Rekašius — du sykiu bandė bėgti, bet iš antro sykio buvo peršautas ir po 3 valandų mirė.

Lenkai rengėsi vasario 22 — 23 d. užimti Lietuvą. Yra patirta, kad artinantis vasario 22 d. lenkai įvairiose vietose nuolat pradėjo didinti savo kariuomenės skaičių. Taip antai Seinuose visą laiką stovėdavo tik 30 legioninkų, o prieš vas. 22 d. jų skaičius staiga pakilo iki 500 vyrų su keturiomis armotomis. Legioninkai gyrėsi eisią per Lazdijus gilyn į Lietuvą.

Lenkai nori okupuoti Lietuvą. Iš Rygos gauta žinių, kad lenkai vis dar tebesirengia pavergti Lietuvą. Jei lietuviai nesilaikytų ramiai tos demarkacijos linijos, kurią nuves patys lenkai, tai lietuviai, pasak lenkų, būsią smarkiai nubausti. Ypač lenkai norėtų užimti Lietuvą, kol dar nesusirinko Lietuvos Steigiamasis Seimas.

Sugrįžo atstovai. Baland. 5 d. į Kauną atvyko Lietuvos atstovas Šveicarijoj Sidzikauskas. Jo pranešimu Šveicarų valdžia skaitosi su Lietuvos Valdžios Atstovybe ir viešai pripažįsta Lietuvos atstovybės išduodamus pasus ir liūdymus.

L. K. Mindaugio Pulkas sutiko Velykų šventes labai iškilmingai. Pirmą Velykų dieną 8 val. ryto buvo atlaikytos kun. kapeliono iškilmingos pamaldos plotmėj prieš bažnyčią. Po pamaldų buvo padaryta kariuomenės paroda. Vakare naujai prirengtame priestoties kareivių teatre (teatrą sutaisė Svetimo ir kultūros Komisija) buvo vaidinimai su šokiais ir žaidimais.

4 kuopos kareiviai vaidino 3 veiksmų komediją „Jurgis Žiburys“, o štabo karininkai ir kareiviai vieno veiksmo komediją „Brangusai pabučiavimas“. Kadangi vaidinimas surengta greitu laiku, tai ypač vaidinant „Jurgį Žiburį“ buvo šiek tiek trūkumų. „Brangusai pabučiavimas“ atlikta kiek geriau.

Antrą Velykų dieną buvo šokiai. Karo veld. K. Kubilius padainavo kelias tautines daineles, o vienas ryšio komandos kareivis padeklamavo Maironio eilių.

Abu vakarėliu perėjo gražioje tvarkoje ir suteikė kareiviams daug malonumo.

Lietuviai svetur.

Sibiro lietuviai netrukus galės grįžti Lietuvon, kadangi Anglų valdžia sutiko išduoti jiems pasus. Pasus vizuos Anglų konsulai Kinuose.

Lietuvos reikalai svetur.

Lietuvos atstovybė Amerikoje. Nuo 1920 m. vas. 16 d. Lietuvos atstovybė Amerikoje yra galutinai sutvarkyta. Atstovybėj tuo tarpu dirba šie žmonės: reikalų vedėjas ir sekretoris M. Vinikas; advokatas de-Wolfas ir M. Šlikas sekretorio padėjėjas. Lietuvos atstovybė Amerikoje užlaikoma Valstybės pinigais.

Iš Lenkų pagrobto krašto.

Lietuvių belaisvių vargai Lenkuose. Lenkai, paėmę lietuvių kareivių į nelaisvę, pirmiausiai juos iškrato ir viską atima, o paskui nuvelka rūbus, nuauna batus, aprenkia biauriausiais skarmalais ir, nuvarę kur nors į miestelį, laiko juos ištisas valandas gatvėse, kad žmonės galėtų tyčiotis iš lietuvių kareivių, lenkų skarmalais aprengtų. Patekę į stovyklą, lietuviai belaisviai nieko neužgirsta daugiau, kaip tik koliojimus, išjuokimus bei pažeminimą. Valgis yra neapsakomai blogas. Belaisviai gauna per parą vieną svarą menkos avižinės duonos, du kartu — juodos nesaldintos kavos, kuri ištolo dvokia; pietum gauna burokų sriubos be mėsos.

Ašmenos apskr. gyventojai yra griežtai nusistatę prieš lenkų okupaciją. Tai pripažįsta ir patys lenkai.

Vilniuje lenkai neleido lietuviams įkurti ūkio mokyklą.

U ž s i e n y.

Latviai prieš Lietuvą. Latvių laikraščiai dažnai deda pramanytas blogas žinias apie Lietuvą, visai neklausdami Lietuvos Atstovo, ar tos žinios teisingos, ar ne. Bet kai latviams prireikia javų, duonos, — tai jie pradeda meilintis lietuviams, vadindami „broliais“, ir prašo tiekti jiems pagalbos.

Latvių valdžia prašo, kad būtų pratęstas laikas Latvių piliečiams Lietuvoje išsiimti pasus.

Valko klausimą galutinai spęs komisija susidedanti iš 2 estų, 2 latvių ir 1 anglo. Spėjama, kad Valkas bus padalintas į dvi dalis: du trečdaliu teks Estams ir vienas — Latviams. Santykiai tarp Estų ir Latvių kol kas labai įtempti, Valke stovi daug estų kariuomenės.

Estų Steigiamojo Seimo įsakymu panaikinta Estų vyriausio kariuomenės vado tarnyba, kadangi estai jau užbaigę yra karą su Rusais. Palieka vien karo ministeris.

Latviai reikalauja iš Rusų bolševikų užmokėti tris milijardus rublių auksu už padarytuosius latvių gyventojams nuostolius.

Airių krašte neramu. Airiai sunaikino 100 anglų policijos įstaigų. Maištininkai sunaikino vieną anglikonų bažnyčią.

Ukrainoje, tose vietose, kur viešpatuoja lenkai, gyvenimas darosi visai nepakenčiamas. Neturtingieji gyventojų sluogsniai baisiai kenčia dėl bado ir ligų. Lenkų spekuliantai viską velka į Lenkiją. Po kaimus važinėja baudžiamieji būriai ir atiminėja nuo ūkininkų arklius ir javus. Dvarininkai sugrįžo į savo dvarus, kuriuos sergsti lenkų žandarai.

Oficialinė dalis.

Kad neskaustų darbininkų (Aplinkraštis 1242 Nr. Apskričių Viršininkam ir

Visiems Apygardų Darbo Inspektoriams).

Daugelis gautų iš visų Lietuvos kraštų skundų nurodinėja, kad dvarininkai ir apskritai darbdaviai, kaip seniau, skaudžia darbininkus, visiškai nepriilaikydami Vyriausybės išleistų darbo apsaugojimo srity įstatymų.

Išvengimui panašių apsireiškimų, įsakoma imtis griežčiausių priemonių, kad išleisti įstatymai

1) 1919 m. kovo 23 d. „Del privatinių dvarų nuomos normavimo (žiūr. L. Vyr. Ž. 5 Nr.).“

2) 1919 m. liepos 5 d. „Apie darbininkų-ordinarininkų iš dvarų dėliai darbų sumažėjimo pašalimo“ (L. Vyr. Ž. 9 Nr.).

3) 1919 m. spalio 2 d. „Darbininkų-ordinarininkų atstatymo įstatymai“ (L. Vyr. Ž. 13 Nr.).

4) 1919 m. lapkričio 19 d. „Kumečių (ordinarininkų) kareivių šeimynų aprūpinimo įstatymas (L. Vyr. Ž. 15 Nr.) ir

5) 1919 m. lapkričio 30 d. „Darbo dienos ilgumo įstatymas“ (L. Vyr. Ž. 17 Nr.)

būtų tinkamai pildomi ir rūpintis, kad prieš juos nusizengusieji asmens būtų traukiami atsakomybėn.

(pasirašė) Dr. E. Draugelis

Vidaus Reikalų Ministeris.

(pasirašė) Šostakas

Darbo ir Socialės Apsaugos

Departamento Direktoris.

Kumečių (ordinarininkų) kareivių šeimynų aprūpinimo įstatymas.

Pašauktųjų arba laisvu noru įstojuusių Lietuvos armijon kumečių (ordinarininkų) šeimynos, jei kareivis buvo jų maitintoju, ligi jisai bus paleistas iš kariuomenės, turi teisės gauti iš ūkio valdytojo:

1) dovanai butą, kurą, pašaro gyvuliams ir žemės tlek, kiek gauna kiti kumečiai;

2) grūdų skaitant po vieną svarą dienai kiekvienam šeimynos nariui valdžios nustatytais (rekvizicijos) kainomis.

A. Smetona

Valstybės Prezidentas.

Galvanauskis

Ministeris Pirmininkas.

Kaunas, 1919 m.
lapkričio mėn. 18 d.

Armijos teismas teisiama jame posėdy nagrinėti skiria:

1920 m. bal. 20 d. Atsk. sap. k. kareivio Petro Samulkevičiaus kaltinamo 2 d. 464 Baudž. St. str., byla ir Int. sk. ner. k. kareivio Vinco Juraičio, kaltinamo Karo Baudž. St. str. ir 1 d. 589 Baudž. St. str., byla.

1920 m. bal. 22 d. Panev. Kom. Žand. k. virš. Vlado Bobino ir eil. Juozo Kapočiaus, Silvestro Mickevičiaus, Juozo Vaivodo ir Izidoriaus Ulbinsko, kaltinamų 2 d. 650, 51 ir 3 d. 581 Baudž. St. str., byla.

1920 m. bal. 24 d. Seinų Kom. k. kareivių Geršo Geršuno ir Jokubo Belostockio, kaltinamų 51 Baudž. St. str. ir 160 Karo Baudž. St. str., byla.

Vyr. Leit. Budrevičius
Armijos Teismo Sekretoris.

Apdovanoti.

Generolas Nisselis, Prancūzų Respublikos Prezidento vardu, apdovanojo ženklu „La Medaile de la Reconnaissance Militaire“ šiuos 4-jo pėstininkų Lietuvos Karaliaus Mindaugo pulko kariškius: Vyresnyjį Leitenantą Emilį Villerį, Vyr. Leit. Romualdą Vaitkevičių, Viršilą Joną Petrauską. Eilinius: Petrą Švarčą, Alfonsą Stankevičių, Zigmą Jušką.

Skardinių gražinimai.

Atmainant „Liet. Kar.“ įsakymą Nr. 199 § 6, kariuomenės dalims įsakau blėkines skardines nuo konservų siuntinėti ne į Centr. Arm. Dirbtuves, bet į artimiausius Intendantūros sandėlius, iš kurių maistas imamas.

Sandėlių Viršininkams įsakau griežtai kontroliuoti skardinių taros gražinimą ir pranešti Armijos Intendantui, kurios kariuomenės dalys išduotų su konservais skardinių negražins.

Kariuomenės dalims, negražinusioms blėkinių skardinių, konservų išdavimas bus sulaukytas.

Sandėliai turi pristatyti skardines Armijos Intendantui Kaune.

L. K. Įs. Nr. 290.

Dėžės mėšai.

Pastebėta, kad kariuomenės dalys jau senai susitvėrusios ir nuolatos stovinčios toje pačioje vietoje ligi šiol neturi įsitaisiusios pervežimui mėšos dėžių.

Mėsa pervežama neapdengta ir purviniuose vežimuose. Toks pervežimas mėšos pastebėtas Artilerijos pulke.

Visoms dalims pervežimui mėšos įsakau pagaminti uždaromas dėžes, o pakol nebus jos pagamintos, vežti mėšą nors apdengus.

Pagaminiui dėžių duodu laiko iki š. m. balandžio 20 d.

L. K. Įs. Nr. 290.

Skalbinių supirkimas.

Armijoje trūksta baltinių, todėl kariuomenės dalių vadams, komendantams, kariškų įstaigų bei komandų viršininkams, įsakau priimant naujokus, reikalauti, kad pastarieji turėtų su savimi po du komplektu naujų vasarinių baltinių.

Už atneštus naujokais ar kareiviais naujus, tinkamus vartojimui baltinius, atnešusiems užmokėti, skaitant po 33 auksinus už kiekvienus marškinius ir 28 auks. už kiekvienas kelnes.

Už baltinius užmoka ta kariuomenės dalis, kurion naujokas ar kareivis priskirtas.

Apmokėti baltiniai skaitosi valdišku turtu ir įtraukiami į dalies turtų knygą.

Kas mėnuo, aple tokiu būdu įgytus baltinius, teikti Armijos Intendantui žinias.

L. K. Įs. Nr. 290.

Redakcijos atsakai.

Kapitonui Natkevičiui. Tamstos atsakymo: Kritikui knygos „Lietuvos Kariuomenė“ nedėsimė, nes: 1) Tamsta daug kartų asmeniškai užgaulioji savo knygos kritiką, įvairiai jį pašiopdamas; 2) įsikiši į „Kar. Žodžio“ redakcijos dalykus; 3) yra vienoj vietoj neaiški užgaulin-

ga mintis, kuri nežinia ką liečia (ką Tamsta vadini: „Jam — S-čiui — artimu nerimtu kromeliu“?); 4) užsimini, kad pasakyti ačiū už minėtos knygos parašymą, kas nėra, mūsų nuomone, rimtu dalyku; 5) straipsnis, apskritai imant, beveik visai neliečia dalyko esmės, bet daugiausia kalbą apie kritiko asmenį ir kitus dalykus.

Stasiui Motužui. Jūsų „Prisiminimas“ yra mums visiems bendras prisiminimas. Keliais sakiniais apimti šimtmetę rusų okupaciją ir trumpą, bet begalo skaudžią — vokiečių, vistiek kaip ir nieko nepasakytą. Tuom tarpų pasinaudoti Jūsų rašiniu negalim. Patariam aprašyti gerai žinomus tų okupacijų atskirus atsitikimus, keliant aikštėn „veikėjų“ vardus, pavardes, vietą ir laiką.

Leit. Ignui Šešplaukiui. Sunaudosime. Jei turit daugiau lenkų nelaisvės faktų, parašykite. Slapyvardė netikusi, pasirinkit trumpesnę.

Kareiviui Giliukui. Spausdinsime ir lauksime daugiau tokių rašinėlių.

Pusk. A. Kriaučiūnui. „Politika kariškių tarpe“ spausdiname. Rašykite rašinių iš anglų armijos lietuvių gyvenimo vaizdų ar šiaip anglų armijos gyvenimo faktinių straipsnių.

Vyr. pusk. A. Kasperavičiui. „Senu klausimu“ atidavėme Propogandos Sekcijai.

J. Tamulevičiui. „Kariškių pasisveikinimą“ atidavėme Rikiuotės skyriui.

Vincui Abraičiui. Tamstos rašinys neapgalvotas, spaudai netinka.

Tautmyliui. Visą tai jau paseno. Nedėsimė.

Skruzdei. Straipsnelį atidavėme „Lietuvai“.

J. A. St., M. Braz., Kalnų arčiui, kareiviui J. D. P. Šimonėliui. Eilės netinka, net ir ištaisyti negalima.

P. Sapieraui. Tamsta paėmė eiles iš Vaičiūčio, padavė už savo, bet ir tai sugadinai. Negražu svetimą daiktą savintis!

St. Volugei, K. Vižūnui, Juodolai. Jūsų eiles ištaisę įdėsimė.

Pranešimas.

Panevėžio įgulos kariškiai įsitaisė savo rūmą (klubą) Respublikos g-vė Nr. 46 (prieš gimnaziją).

Visų kariškių panevėziečių ir atvykusiųjų į Panevėžį prašome atsilankyti į rūmus. Tenai bus galima rasti knygelių, laikraščių pasiskaityti, pasilinksinti, gauti pigiomis kainomis saldžios kavos ir skanių užkandžių.

Panevėžio įgulos Kult. ir Šviet.

Komisija.

Gen. Štabo Lit. Skyriuj **PARDUODAMA** pigesniomis kainomis, kariuomenės Švietimo reikalams: **RAŠYMO DALYKAI** ypač

SĄSIUVINIAI.

Gener. Štabo Literatūros Skyriui reikalingi

raštininkai

gerai mokanti lietuviškai. Mokantiems ir svetimas kalbas — pirmenybė prieš kitus.